

Sygn. akt III AUa 351/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 września 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Krzysztof Szewczak
Protokolant: starszy sekretarz sądowy Urszula Goluch-Nikanowicz	

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 28 września 2022 r. w L.

sprawy J. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji J. D.

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 24 lutego 2022 r. sygn. akt IV U 213/21

oddala apelację.

Krzysztof Szewczak

III AUa 351/22

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 stycznia 2021 r., znak:(...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. 2018 r., poz. 1924 ze zm.) odmówił J. D. prawa do rekompensaty. W uzasadnieniu tej decyzji organ rentowy wskazał, że podstawą wydania decyzji odmownej było niespełnienie warunków określonych w ustawie o emeryturach pomostowych, a mianowicie na dzień 1 stycznia 2009 r. ubezpieczona nie udowodniła 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Organ rentowy ustalił, że staż pracy J. D. w szczególnych warunkach do dnia 1 stycznia 2009 r. wynosił 14 lat, 7 miesięcy i 22 dni.

W odwołaniu od w/w decyzji ubezpieczona J. D. domagała się jej zmiany poprzez ustalenie jej prawa do rekompensaty. Ubezpieczona wskazała, że przepracowała 15 lat i 4 miesiące od 1 września 1993 r. do 1 stycznia 2009 r. stale i w pełnym wymiarze etatu w zawodzie nauczyciela (po odliczeniu dni zasiłkowych 15 lat i 64 dni) oraz 19 miesięcy

i 24 dni w wymiarze 14/18 godzin (lata szkolne 1991/92 i 1992/93), ale także w okresie od dnia 13 czerwca 1983 r. do dnia 12 sierpnia 1988 r., pracując na budowie na stanowisku specjalisty w grupie robót sanitarnych w Spółdzielni (...) w W. na budowie osiedla (...) w W.. J. D. wskazała, że pełniła tam obowiązki majstra, uczestniczyła w odprawach z robotnikami i je przeprowadzała w przypadku nieobecności kierownika budowy, sprawdzała dokumentację projektową, przyjmowała dostawy materiałów (rury, kształtki hydrauliczne itp.), prowadziła podręczny magazynek i wydawała na bieżąco brakujące kształtki, sama lub z kierownikiem robiła dwukrotnie (rano ok. godz. 8⁽⁰⁰⁾) i później ok. godz. 14⁽⁰⁰⁾) codzienny obchód budowy, dokonywała obmiaru prac rozliczanych w akordzie, przygotowywała dokumentację do odbiorów technicznych, uczestniczyła w napełnianiu instalacji przy próbach ciśnieniowych, uczestniczyła w komisjach odbioru robót, sporządzała protokoły odbioru robót, sporządzała protokoły odbioru, naliczała płace robotnikom według roboczogodzin lub akordu. Ubezpieczona wносиła również o nieodliczanie zwolnień lekarskich, które wystąpiły przed 1 lipca 2004 r.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wnosił o jego oddalenie i wywoził jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Jednocześnie organ rentowy podniósł, że do stażu pracy w warunkach szczególnych warunkach nie zaliczył ubezpieczonej okresu zatrudnienia w wymiarze 14/18 etatu w Szkole Podstawowej Nr (...) w B. od 1 listopada 1991 r. do 24 czerwca 1992 r., gdyż nie wykonywała ona pracy w szczególnym charakterze w pełnym wymiarze czasu pracy. Organ rentowy do stażu pracy w szczególnych warunkach nie uwzględnił również okresu pracy ubezpieczonej w Spółdzielni (...) w W. od 13 czerwca 1983 r. do 12 sierpnia 1988 r. w charakterze specjalisty robót sanitarnych (w tym urlop wychowawczy od 31 października 1984 r. do 12 sierpnia 1988 r.), gdyż ubezpieczona nie przedstawiła świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach wystawionego przez pracodawcę, zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Wyrokiem z dnia 24 lutego 2022 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach oddalił odwołanie (pkt I wyroku) oraz odstąpił od obciążenia J. D. obowiązkiem zwrotu organowi rentowemu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II wyroku).

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd I instancji ustalił, że J. D., urodzona w dniu (...), ukończyła w dniu (...) wyższe studia magisterskie w Instytucie (...) w zakresie inżynierii środowiska o specjalności urządzenia sanitarne i uzyskała tytuł magistra inżyniera inżynierii środowiska.

W dniu 4 października 1982r. J. D. podjęła pracę jako stażysta w pełnym wymiarze czasu pracy w Przedsiębiorstwie (...) w W., gdzie pracowała do dnia 4 czerwca 1983 r. W okresie od dnia 13 czerwca 1983 r. do dnia 12 sierpnia 1988 r. ubezpieczona była zatrudniona w wymiarze pełnego etatu na stanowisku specjalisty w grupie robót sanitarnych w Spółdzielni (...) w W.. W okresie tego zatrudnienia, od dnia 31 października 1984 r. do dnia 12 sierpnia 1988 r. przebywała na urlopie wychowawczym. W okresie od dnia 15 sierpnia 1988 r. do dnia 31 października 1991 r. J. D. pracowała w Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w B.. W tym czasie, od dnia 2 października 1989 r. do dnia 30 listopada 1990 r. przebywała na urlopie wychowawczym, a w trakcie trwania urlopu wychowawczego pobierała zasiłek pielęgnacyjny ze względu na chore dziecko powyżej 4 roku życia, tj. córkę B. D., od dnia 4 stycznia 1990 r. do dnia 31 grudnia 1990 r. Ubezpieczona następnie pracowała na stanowisku nauczyciela w Szkole Podstawowej Nr (...) w B. od 1 listopada 1991 r. do 24 czerwca 1992 r. oraz od 1 września 1992 r. do 31 sierpnia 2001 r., przy czym w okresie od 1 listopada 1991 r. do 24 czerwca 1992 r. i od 1 września 1992 r. do 31 sierpnia 1993 r. zatrudnienie był w niepełnym wymiarze godzin, tj. była zatrudniona na 14/18 etatu. J. D. w okresie od 1 września 2001 r. do 31 sierpnia 2008 r. w wymiarze pełnego etatu pracowała w Zespole Szkół Ogólnokształcących (...) w B.. Następnie ubezpieczona od 1 września 2008 r. do 28 sierpnia 2020 r. pracowała w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku nauczyciela w Szkole Podstawowej nr (...) w S..

W dniu 28 sierpnia 2020 r. J. D. złożyła wniosek o emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym. Pozwany organ rentowy w dniu 8 stycznia 2021 r. wydał trzy decyzje:

- decyzję dotyczącą ustalenia wysokości należnej J. D. emerytury kapitałowej w kwocie 481 zł,

- decyzję dotyczącą ustalenia wysokości należnej J. D. emerytury z FUS w kwocie 2 778,57 zł (łącznie wysokość emerytury z FUS i emerytury kapitałowej – 3 259,57 zł),
- decyzję odmawiającą przyznania rekompensaty z uwagi na udokumentowanie stażu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w łącznej wysokości 14 lat, 7 miesięcy i 22 dni, zamiast wymaganych 15 lat.

J. D. wniosła odwołanie od decyzji odmawiającej jej prawa do rekompensaty.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dowodów z dokumentów, zgromadzonych w aktach sprawy niniejszej oraz w aktach organu rentowego, a także w aktach osobowych ubezpieczonej. Wszystkie te dowody Sąd Okręgowy obdarzył wiarą, podkreślając przy tym, że nie były one kwestionowane przez strony. Jako wiarygodne Sąd I instancji ocenił również zeznania świadka A. C.. W sposób rzetelny przedstawił on swoją wiedzę na temat zdarzeń, których dotyczyły pytania stron. Nie było żadnych podstaw, do zakwestionowania treści zeznań tego świadka. W odniesieniu do zeznań ubezpieczonej Sąd Okręgowy zasadniczo uznał je za wiarygodne. Jedynie w części dotyczącej zatrudnienia ubezpieczonej w Spółdzielni (...) w W., zdaniem Sądu Okręgowego, nie do końca można je uznać za wiarygodne w zakresie wykonywania w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych, gdyż w tej części nie odpowiadają danym wynikającym z innych dowodów, które Sąd Okręgowy ocenił jako w pełni wiarygodne.

Sąd Okręgowy dalej wskazał, że w świetle art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych pozytywną przesłanką nabycia prawa do rekompensaty, jest legitymowanie się co najmniej 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w okresie do dnia 31 grudnia 2008 r. łącznie. W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego J. D. tej przesłanki nie spełnia.

Bezspornym jest, że do dnia 31 grudnia 2008 r. przepracowała w szczególnym charakterze łącznie 14 lat, 7 miesięcy i 22 dni (pod uwagę mógł być wzięty przedział czasowy od 1 września 1993 r. do 31 sierpnia 2001 r., od 1 września 2001 r. do 31 sierpnia 2008 r. i od 1 września 2008 r. do 31 grudnia 2008 r. z wyłączeniem okresów niewykonywania pracy, za które ubezpieczona otrzymała wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego z tytułu choroby lub macierzyństwa). Były to okresy zatrudnienia ubezpieczonej w charakterze nauczyciela w wymiarze pełnego etatu. Do tego stażu nie mogą być zaliczone wskazane przez nią dwa okresy: od dnia 1 listopada 1991 r. do dnia 24 czerwca 1992 r. oraz od dnia 1 września 1992 r. do dnia 31 sierpnia 1993 r., gdyż ubezpieczona w tym czasie nie pracowała stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Wówczas czas pracy ubezpieczonej wynosił 14/18 etatu. Niezależnie od zaangażowania ubezpieczonej w pracę i dodatkowe zajęcia nie ma podstaw do uznania, że była to praca wykonywana w szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Jednocześnie należy zauważyć, że złożone przez ubezpieczoną dokumenty dotyczące realizacji dodatkowych obowiązków jako nauczyciela odnoszą się do innego okresu aniżeli ten od dnia 1 listopada 1991 r. do 31 sierpnia 1993 r. Natomiast z zaświadczenia z dnia 25 maja 1992 r. wynika, że w okresie od 15 września 1991 r. do 15 maja 1992 r. J. D. była słuchaczem kursu języka angielskiego z elementami metodyki na poziomie średniozaawansowanym w wymiarze 180 godzin, co wskazuje na to, że w tym czasie jeszcze się kształciła, a zatem przeczy temu, aby w tym okresie mogła poświęcić więcej czasu obowiązkom zawodowym.

W odniesieniu do okresu pracy J. D. od dnia 13 czerwca 1983 r. do 12 sierpnia 1988 r., Sąd Okręgowy wskazał, że w dniu (...) urodziła ona dziecko, a od dnia 31 października 1984 r. do dnia 12 sierpnia 1988 r. przebywała na urlopie wychowawczym. Z przedstawionych przez nią dowodów wynikało nadto, że nie była to praca w szczególnych warunkach wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Podkreślenia wymaga fakt, że pracodawca nie wystawił ubezpieczonej świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Takiego świadectwa pracy nie otrzymał też jej bezpośredni przełożony A. C. (akta osobowe A. C. załączone do akt sprawy niniejszej). W aktach osobowych J. D. dotyczących jej zatrudnienia w tym zakładzie pracy nie ma żadnych dokumentów świadczących o tym, że była to praca kwalifikowana jako praca w szczególnych warunkach czy w szczególnym charakterze (akta osobowe J. D. z okresu zatrudnienia w Spółdzielni (...) w W.). Z zeznań świadka A. C. również nie wynika, że tak można było ocenić pracę ubezpieczonej w tej ostatniej Spółdzielni. Sama wnioskodawczyni w odwołaniu, a następnie w zeznaniach podała, że uczestniczyła w odprawach z robotnikami i je

przeprowadzała w przypadku nieobecności kierownika budowy, sprawdzała dokumentację projektową, przyjmowała dostawy materiałów (rury, kształtki hydrauliczne itp.), prowadziła podręczny magazynek i wydawała na bieżąco brakujące kształtki, sama lub z kierownikiem robiła dwukrotnie (ok. godz. 8⁽⁰⁰⁾ i ok. godz. 14⁽⁰⁰⁾) codzienny obchód budowy, dokonywała obmiaru prac rozliczanych w akordzie, przygotowywała dokumentację do odbiorów technicznych, uczestniczyła w napełnianiu instalacji przy próbach ciśnieniowych, uczestniczyła w komisjach odbioru robót, sporządzała protokoły odbioru robót, naliczała płace robotnikom według roboczogodzin lub akordu. A zatem co najmniej część czasu pracy poświęcała na pracę biurową, zaopatrzeniową, magazynową, stąd brak podstaw do uznania, że była to praca stale wykonywana w szczególnych warunkach. W dziale V pkt 1 wykazu A stanowiącego załącznik rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.), jako prace w szczególnych warunkach wymieniono roboty wodnokanalizacyjne oraz budowę rurociągów w głębokich wykopach. Natomiast w załączniku do zarządzenia Nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz do wzrostu emerytury lub renty, w dziale V pkt 6 wskazane jest stanowisko monter instalacji sanitarnych i grzewczych w głębokich wykopach. Jednakże zebrany w sprawie materiał dowodowy nie wykazuje, aby tego rodzaju prace stale i w wymiarze pełnego etatu wykonywała ubezpieczona, szczególnie w okresie zatrudnienia w Spółdzielni (...).

Reasumując, Sąd Okręgowy stwierdził, że ubezpieczona J. D. nie legitymuje się 15-letnim stażem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a zatem nie spełnia przesłanek do uzyskania rekompensaty na podstawie art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych.

Mając to wszystko na uwadze, Sąd Okręgowy, na podstawie ostatnio powołanego przepisu ustawy o emeryturach pomostowych oraz art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie J. D. od decyzji z dnia 8 stycznia 2021 r., znak: (...), odmawiającej jej prawa do rekompensaty.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., podnosząc przy tym, że J. D. wniosła odwołanie będąc przekonaną, iż jej argumenty winny być uwzględnione. Dopiero po przeprowadzeniu postępowania dowodowego stanowisko ubezpieczonej mogło być zweryfikowane.

Apelację od tego wyroku wniosła ubezpieczona J. D.. Zaskarżając wyrok Sądu I instancji w części obejmującej pkt I wyroku, apelantka zarzuciła mu:

1/ naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

a/ § 2 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.) poprzez błędne przyjęcie, że pojęcie pracy w szczególnych warunkach całkowicie wyłącza możliwość pracy czysto organizacyjnej, czy kontrolnej, także w przypadku nadzoru, a pojęcie pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy oznacza, że pracownik nadzoru nie może żadnej części swojej pracy przeznaczyć na działania organizacyjne;

b/ art. 22 § 1, § 1¹ i § 1² k.p. poprzez bezzasadne przyjęcie, że prowadzenie przez ubezpieczoną dodatkowych lekcji języka angielskiego w latach 1991-1993 na podstawie umów zlecenia nie było wykonywaniem umowy o pracę, co pozbawiło ją możliwości zaliczenia tego okresu do stażu pracy w szczególnych warunkach;

2/ naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie:

a/ art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i niezmienienie w całości zaskarżonej decyzji, mimo wyników przeprowadzonego postępowania dowodowego;

b/ art. 233 § 1 k.p.c. poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów przejawiającej się w sprzeczności ustaleń sądu z materiałem dowodowym, polegającej na bezpodstawnym przyjęciu, że praca ubezpieczonej nie była wykonywana stale w szczególnych warunkach, z powołaniem się przy tym na niedookreślone pojęcie części czasu pracy, którą poświęcić miała na pracę biurową, zaopatrzeniową, czy magazynową;

c/ art. 235² § 1 k.p.c. poprzez pominięcie dowodów zgłoszonych w toku całego postępowania – części pytań, które próbowano zadać świadkowi L. i niewydanie postanowienia, w którym Sąd I instancji wskazałby podstawę prawną tego rozstrzygnięcia;

d/ art. 217 § 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. poprzez bezpodstawne nieprzeprowadzenie zgłoszonych prawidłowo dowodów – pytań do świadka L., podczas gdy dowody te dotyczyły okoliczności, które mają istotne znaczenie dla sprawy, a sporne okoliczności nie zostały dostatecznie wyjaśnione;

e/ art. 217 § 3 k.p.c. poprzez błędne uznanie, że istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności faktyczne zostały dostatecznie wyjaśnione, podczas gdy Sąd Okręgowy nie wyjaśnił swoich własnych wątpliwości co do czasu pracy ubezpieczonej o charakterze biurowym, opierając się przy tym na zeznaniach świadka L., które w ogóle nie odnosiły się ani do charakteru pracy, ani struktury czasu pracy ubezpieczonej w (...);

f/ art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 230 k.p.c. poprzez dokonanie oceny materiału dowodowego z bezzasadnym pominięciem jego istotnej części, tj. dowodu z niekwestionowanych zeznań ubezpieczonej co do przebiegu codziennej pracy w Spółdzielni (...), wskazujących na trwałe wykonywanie przez nią pracy w szczególnych warunkach;

g/ art. 321 § 1 k.p.c. i art. 386 § 4 k.p.c. poprzez mylną ocenę przeprowadzonych dowodów, w szczególności co do pracy w (...) i dodatkowego nauczania języka angielskiego, prowadzącą do nierozpoznania istoty sprawy;

h/ art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekraczające granice swobodnej oceny dowodów pominięcie istotnych dla sprawy okoliczności faktycznych, tj. niekwestionowanego faktu, że jedyny kontakt z biurem ubezpieczona miała przy porannych odprawach roboczych;

i/ art. 245 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. polegające na dowolnej ocenie materiału dowodowego poprzez pominięcie faktu, że prowadzenie w latach 1991-1993 lekcji języka angielskiego na podstawie umów zlecenia zawartych z dyrekcją tej samej szkoły wypełniało wymogi określone w art. 22 k.p. dla umowy o pracę, co w konsekwencji było podstawą odmowy zaliczenia tego okresu zatrudnienia do stażu pracy w szczególnych warunkach.

W konsekwencji tych zarzutów ubezpieczona wносиła o zmianę zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji organu rentowego poprzez zasądzenie zgodnie z odwołaniem, bądź uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, a nadto wносиła o zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, za obie instancje. Apelantka wносиła o rozpoznanie sprawy na rozprawie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie, ponieważ nie zostały w niej przedstawione zarzuty skutkujące zmianą lub uchyleniem zaskarżonego wyroku.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za własne, zarówno poczynione przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne, jak i rozważania prawne zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, czyniąc je, stosownie do art. 387 § 2¹ k.p.c., podstawą własnego rozstrzygnięcia, wobec czego zbędne jest ponowne ich przedstawianie.

W apelacji ubezpieczonej J. D. przedstawione zostały zarówno zarzuty naruszenia prawa materialnego, jak i procesowego. W tym miejscu należy zauważyć, że prawidłowość zastosowania lub wykładni prawa materialnego może być właściwie oceniona jedynie na kanwie niewadliwie ustalonej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. Skuteczne zatem zgłoszenie zarzutu dotyczącego naruszenia prawa materialnego wchodzi zasadniczo w rachubę tylko wtedy, gdy

ustalony przez sąd pierwszej instancji stan faktyczny, będący podstawą zaskarżonego wyroku, nie budzi zastrzeżeń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1997 r., II CKN 60/97 – OSNC 1997, z. 9, poz. 128; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 1997 r., II CKN 188/97 – LEX nr 1228728; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 1999 r., II CKN 525/98 – LEX nr 1213499; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2000 r., II CKN 1061/98 – LEX nr 749997; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2002 r., IV CKN 1547/00 – LEX nr 78324 oraz uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2007 r., II CSK 273/07 – LEX nr 621239).

W pierwszej kolejności należy się zatem odnieść do przedstawionych w apelacji zarzutów obrazy przepisów prawa procesowego, w tym przede wszystkim do zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Obrazy tego przepisu ubezpieczona upatrywała w dokonaniu przez Sąd I instancji dowolnej oceny dowodów, prowadzącej do błędnych ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku, przejawiających się w uznaniu, że w spornych okresach nie wykonywała ona pracy w szczególnych warunkach. Zarzut ten nie może być uznany za trafny.

Dla skuteczności zarzutu obrazy art. 233 § 1 k.p.c. konieczne jest wykazanie rażącego naruszenia dyrektyw oceny dowodów wskazanych w tym przepisie, czyli wykazanie, że ocena sądu jest rażąco sprzeczna z zasadami logicznego rozumowania czy doświadczenia życiowego i dlatego. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 685/98 – OSNP 2000, nr 17, poz. 655; z dnia 6 listopada 1998 r., II CKN 4/98 – LEX nr 322031; z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/00 – OSNC 2000, nr 10, poz. 189 oraz z dnia 5 sierpnia 1999 r., II UKN 76/99 – OSNP 2000, nr 19, poz. 732). Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Wyłącznie w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub, gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej, albo wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to dokonana przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona.

Reasumując, należy podkreślić, że wynikająca z art. 233 § 1 k.p.c. ocena wiarygodności i mocy dowodów, będąca wyrazem obowiązywania zasady swobodnej oceny dowodów, jest podstawowym zadaniem sądu orzekającego, wyrażającym istotę sądenia, a więc rozstrzygania spornych kwestii w warunkach niezawisłości, na podstawie własnego przekonania, przy uwzględnieniu całokształtu zebranego materiału. W sprawie niniejszej Sąd Okręgowy tak też uczynił dokonując oceny wiarygodności wszystkich dowodów przeprowadzonych w toku postępowania.

Oceny przeprowadzonych w sprawie niniejszej dowodów, w tym dowodów: z zeznań świadka A. C. oraz z przesłuchania ubezpieczonej J. D., należy dokonywać z uwzględnieniem przepisów regulujących pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Powołany przez Sąd I instancji przepis art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych wyraźnie wskazuje na to, że chodzi tu o pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie natomiast z art. 32 ust. 4 ostatnio powołanej ustawy, wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Tymi „przepisami dotychczasowymi” są przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.). Stosownie do § 2 ust. 1 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. W orzecznictwie Sądu Najwyższego za utrwalony należy uznać pogląd, który Sąd Apelacyjny w pełni podziela, że wykonywanie w ramach zakresu obowiązków również innych czynności, w ramach których pracownik nie był narażony na działanie czynników szkodliwych

uniemożliwia zaliczenie takiego okresu zatrudnienia do stażu pracy w szczególnych warunkach (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2007 r., I UK 376/06 – OSNP 2008, nr 13-14, poz. 203).

Ubezpieczona w okresie zatrudnienia w Spółdzielni (...) w W. od dnia 13 czerwca 1983 r. do dnia 30 października 1984 r., tj. do urlopu wychowawczego, jako magister inżynier inżynierii środowiska pracowała na stanowisku specjalisty w grupie robót sanitarnych, a więc wykonywała dozór inżynieryjno-techniczny w tej grupie. Z pkt 24 działu XIV wykazu A stanowiącego załącznik powołanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. wynika natomiast, że za prace w szczególnych warunkach uważa się prace polegające na dozorze inżynieryjno-technicznym na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. W dziale V wspomnianego wykazu A zostały wymienione prace w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych, uznane za prace w szczególnych warunkach. Z prac tam wymienionych w grupie robót sanitarnych, w której J. D. pracowała na stanowisku specjalisty, były wykonywane jedynie roboty wodnokanalizacyjne w głębokich wykopach (pkt 1 działu V wykazu A). Stanowiły one jednak tylko niewielką część prac wykonywanych przez w/w grupę robót sanitarnych na budowach kilkunastu domów jednorodzinnych realizowanych przez Spółdzielnię (...) w W.. Znaczną część prac grupa robót sanitarnych wykonywała wewnątrz budynków, co potwierdzają dowody: z opinii Zastępcy Prezesa Zarządu ds. Produkcji Spółdzielni (...) w W. W. C. z dnia 12 sierpnia 1988 r. (k. 69) oraz jego zaświadczenia z dnia 5 grudnia 1988 r. (k. 62), z zeznań świadka A. C. oraz z przesłuchania ubezpieczonej J. D.. Prace wewnątrz budynków wykonywane przez grupę robót sanitarnych, co należy z całą mocą podkreślić, nie zostały zaliczone do prac w szczególnych warunkach. Ta ocena w pełni odnosi się również do pracy ubezpieczonej w Przedsiębiorstwie (...) w W. w okresie od dnia 4 października 1982 r. do dnia 4 czerwca 1983 r., co wyraźnie potwierdza treść zaświadczenia tego Przedsiębiorstwa z dnia 5 stycznia 1989 r. (k.65-67).

Mając to wszystko na uwadze należy stwierdzić, że dokonana przez Sąd I instancji ocena dowodów dotyczących zatrudnienia J. D. w okresie od dnia 4 października 1982 r. do dnia 30 października 1984 r. u dwóch w/w pracodawców została dokonana bez przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów zakreślonych dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c. Prawidłowe ustalenie przez Sąd I instancji, że ubezpieczona w ostatnio wskazanym okresie nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na zajmowanych przez nią wówczas stanowiskach, sprawiło, że zbędne było dopuszczenie dowodu z uzupełniających zeznań świadka A. C.. W związku z tym zarzut obrazy art. 235² § 1 k.p.c. należało uznać za chybiony.

Z kolei za całkowicie niezrozumiałe w obecnym stanie prawnym należało uznać zarzuty naruszenia przepisów art. 217 § 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. oraz art. 217 § 3 k.p.c., bowiem art. 217 k.p.c. został uchylony z dniem 7 listopada 2019 r. przez art. 1 pkt 79 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019 r., poz. 1469).

Za prawidłową, odpowiadającą wymaganiom określonym w art. 233 § 1 k.p.c., należało również uznać dokonaną przez Sąd I instancji ocenę dowodów dotyczących pracy J. D. w szczególnym charakterze nauczyciela języka angielskiego w Szkole Podstawowej Nr (...) w B. w okresach: od dnia 1 listopada 1991 r. do dnia 24 czerwca 1992 r. oraz od dnia 1 września 1992 r. do dnia 31 sierpnia 1993 r. Sąd Okręgowy, przede wszystkim na podstawie dowodów z dokumentów szczegółowo wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, prawidłowo ustalił, że w obu ostatnio wskazanych okresach J. D. pracowała w niepełnym wymiarze czasu pracy, a mianowicie była wówczas zatrudniona w wymiarze 14/18 etatu nauczycielskiego. Oceny tej nie może zmieniać fakt, że w tych okresach ubezpieczona wykonywała również pracę lektora na kursie języka angielskiego, na podstawie umów zlecenia zawartych z pracodawcą, tj. Szkołą Podstawową Nr (...) w B.. Trafnie oczywiście apelantka podniosła, że wykonywanie pracy na podstawie umów zlecenia zawartych z pracodawcą, zgodnie z art. 22 § 1¹ i § 1² k.p., należy traktować jako wykonywanie pracy w ramach stosunku pracy. Nie zmienia to jednak oceny, że w obu ostatnio wskazanych okresach zatrudnienia J. D. nie wykonywała pracy w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym wówczas na zajmowanym przez nią stanowisku nauczyciela. W tym miejscu należy zauważyć, że ubezpieczona przedstawiła jedynie trzy umowy zlecenia zawarte przez nią ze Szkołą Podstawową Nr (...) w B.. Każda z tych umów została zawarta na okres nieprzekraczający jednego miesiąca. Pierwsza z nich została zawarta w dniu 1 grudnia 1992 r. na okres od dnia 1 grudnia 1992 r. do dnia 22 grudnia

1992 r. i przewidywała wykonywanie pracy lektora kursu języka angielskiego w wymiarze 2 godzin tygodniowo (dowód: umowa zlecenia z dnia 1 grudnia 1992 r. – k. 51). Druga umowa zlecenia została zawarta w dniu 4 stycznia 1993 r. na okres od dnia 4 stycznia 1993 r. do dnia 22 stycznia 1993 r. i podobnie jak pierwsza, przewidywała wykonywanie pracy lektora kursu języka angielskiego w wymiarze 2 godzin tygodniowo (dowód: umowa zlecenia z dnia 4 stycznia 1993 r. – k. 49). Trzecia umowa zlecenia została zawarta w dniu 1 kwietnia 1993 r. na okres od dnia 1 kwietnia 1993 r. do dnia 30 kwietnia 1993 r. i tak samo jak dwie wcześniejsze, przewidywała wykonywanie przez J. D. pracy lektora kursu języka angielskiego w wymiarze 3 godzin tygodniowo (dowód: umowa zlecenia z dnia 1 kwietnia 1993 r. – k. 50). Określony w w/w umowach zlecenia wymiar czasu pracy nie powodował, że w okresach, na które te umowy zostały zawarte, następowało nijako uzupełnienie wymiaru czasu określonego w umowie o pracę (14/18 etatu) do pełnego wymiaru czasu pracy obowiązującego wówczas na stanowisku nauczyciela, tj. do normy 18 godzin tygodniowo. Tak więc nawet uwzględnienie wymiaru czasu pracy określonego w w/w umowach zlecenia nie spowodowało dopełnienia czasu wykonywania przez J. D. pracy nauczycielskiej w okresach, na które umowy zlecenia zostały zawarte, do pełnego wymiaru czasu pracy na stanowisku nauczyciela. Nie można więc przyjąć, wbrew odmiennemu zapatrywaniu wyrażonemu w apelacji, że ubezpieczona pracując na podstawie w/w umów zlecenia uzupełniła czas pracy do pełnego wymiaru, tj. do pełnego etatu. Twierdzenie wnioskodawczynie, że uzupełnienie wymiaru czasu pracy do jego pełnego wymiaru miało miejsce przez całe oba sporne okresy przypadające na lata szkolne 1991/1992 oraz 1992/1993, nie znajduje potwierdzenia w zgromadzonym w sprawie niniejszej materiale dowodowym. Wnioskodawczynie przedstawiła jedynie trzy w/w umowy zlecenia zawarte na krótkie okresy (dwie na okresy 3-tygodniowe oraz jedna na okres jednego miesiąca). W tym miejscu należy zauważyć, że samo twierdzenie strony nie jest dowodem, a twierdzenie dotyczące istotnej dla sprawy okoliczności (art. 227 k.p.c.) powinno być udowodnione przez stronę zgłaszającą to twierdzenie, zgodnie z art. 232 k.p.c. i art. 6 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2001 r., I PKN 660/00 – OSNP 2003, nr 20, poz. 487).

Mając to wszystko na uwadze, przedstawiony w apelacji zarzut naruszenia art. 245 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. należało również uznać za chybiony.

W świetle zgromadzonego i prawidłowo ocenionego przez Sąd I instancji materiału dowodowego, zarzut naruszenia przepisu § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.), również nie mógł być uznany za trafny. Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił, że J. D. w spornych okresach nie pracowała w szczególnych warunkach (w Spółdzielni (...) w W. oraz w Przedsiębiorstwie (...) w W.) oraz nie pracowała w szczególnym charakterze na stanowisku nauczyciela w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na tym stanowisku. Sprawia to, że J. D. nie udowodniła posiadania co najmniej 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i tym samym nie spełniła określonego w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. 2022 r., poz. 1340) warunku prawa do rekompensaty, jakim jest posiadanie wynoszącego co najmniej 15 lat okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Wyrok Sądu I instancji w zaskarżonej apelacją części (pkt I wyroku) odpowiada więc prawu, a apelacja ubezpieczonej jako bezzasadna podlegała oddaleniu, czemu Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., dał wyraz w sentencji wyroku.